

A nemzetnevelés fogalma. Széchenyi Istvánnak nagy kérdések fölött töprengő gondolatvilágában született meg e fogalom, de értelme sokáig rejtve maradt a nagytömegek, a nemzet zöme előtt. Ma már mindenki él, sőt gyakran visszaél vele. Olyan vonatkozásokban és kapcsolatokban is használják, melyek távol állnak e kifejezés, e fogalom lényegétől, holott szabadunk elején. »régi magyar előzményekkel megegyezően, *Schneller István* személyiség-elméletének és *gróf Széchenyi István* nemzeti politikájának hatása alatt«, főleg Széchenyi-tanulmányai alapján Imre Sándor már világosan megalkotta a magyar nemzetnevelés, hangsúlyozzuk: a magyar nemzetnevelés elméletét, levonta annak elméleti következményeit, megjelölte a nemzetnevelés szervezésének föltételeit és irányvonalait s olyan tanítástervet adott, mely a nemzetnevelés gondolatát érvényesíti. (*Gróf Széchenyi István nézetei a nevelésről*, 1904., *Nemzetnevelés*, 1912., *Mi a nemzetnevelés*, 1919.) Mintegy 30 esztendeje tehát annak, hogy a nemzetnevelés fogalma nevelésügyi irodalmunk egy részében következetesen szerepel és érvényesül az azóta született »nemzetpolitikai nevelés« különféle áramlataitól teljesen függetlenül. Vagyis míg régebben egyszerűen és általánosságban nemzeti szellemű nevelést értettek e kifejezésen s jelenleg az erről elmélkedők nagy része abban az értelemben használja ezt az összetett szót, hogy általa és rajta keresztül a különböző fajú, nemzetiségű, vallású egyedeket egy egységbe kapcsolva magyar nemzet-testté neveljük, — így hát voltaképen nemzetnévelést jelentene e szó, mint pl. Wesszély Ödönnél — mindezekkel szemben Imre Sándor mélyebb értelmet és jelentőséget tulajdonítva e szóösszetételnek a nemzetnevelés fogalmának tartalmáról és köréről való vizsgálódásaiban azt állapította meg fejtegetései végeredményeként, hogy a nemzetnevelés a nemzet körében folyik, a nemzetre hat, minden részletében a tudatosság vezet s benne egygyölvad a nevelés egyéni és közösségi iránya. Kétségtelen, hogy minden egyéb magyarázat már nem a lényegre, hanem csupán accidentális jegyekre vonatkoznak bizonyult.

S mégis a nemzetnevelésnek ezzel a klasszikussá kristályosodott értelmezésével szemben is lehetővé vált a további fejlődés magának Imre Sándor újabb elmélkedései során. Mint a József nádor műszaki és gazdaságtudományi egyetemen a neveléstudomány tanára az 1941/42. tanév elején rektori magas tisztségében lelkiismereti kérdésnek tartotta vizsgálat tárgyává tenni, hogy a műszaki és gazdasági tudományok művelésének ezen a legfőbb helyén, mely azonban egyúttal a magyar nevelésnek is egyik specifikus nagyhatású tényezője, helyén való-e a nemzetnevelés elvi alapján állva kutatni, miben van a József nádor műegyetem művelődéspolitikai jelentősége. (*Rektori székfoglaló beszéd 1941. szeptember 20-án*. Budapest, 1941.) Érdekes és meggyőzően logikus gondolatmenete során még részletesebben és tisztultabban fejezi ki — mint ahogy az óbor teljes zamata kiforr idővel — hogy a nemzetnevelés egyúttal nemzetvédelem és nemzetfejlesztés. »Nemzetvédelem, mert arra törekszik, hogy a nemzet tagjaiban meglegyen a közös munka alapja: a testi és szellemi képesség s az erkölcsi készség.« »Nemzetfejlesztés is, mert szervezeten gondoskodik arról, hogy a nemzetnek minden-

féle munkára legyen elég embere, ezek a lehető legjobban készüljenek fel s műveltek legyenek.» A nemzetnevelésnek így kiegészített fogalma alapján immár joggal kísérheti meg Imre Sándor annak vizsgálatát — kísérletét siker koronázza, — hogy miként részes az így értett nemzetnevelésben a József nádor műgyetem és miben áll művelődéspolitikai jelentősége. Vizsgálódásának eredménye az, hogy művelt szakemberek nevelése alkotván e nagy kulturintézmény feladatát, a műgyetem a nemzetvédelem és nemzetfejlesztés tűzhelyeként a nemzetnevelésnek elsőrendű intézménye.

Gyulai Agost.

Új magyar pedagógiai folyóirat Erdélyben. Mindig öröm, ha miután az utóbbi években egynéhánykor már, szaktársi szeretettel új nevelésügyi folyóirat megindulását üdvözölhetjük folyóiratunk hasábjain. Inter arma non silent musae, mondhatnók ellenkezőjére fordítva a ciceroi eredetű mondást. Épen az utóbbi háborús években születnek, mintegy a nevelés profilaktikus célzatával, szép számmal ilyen tárgyú új folyóiratok (*Nevelés, Szociális Szemle, Magyar Lélek, Nép- és Családvédelem*, stb.) Különösen öröndetes, hogy a visszatért Erdély újraéledt, vagyis inkább a szörnyű nyomás alól felszabadult magyar szellemisége is, meghozta a maga új termését e téren, a trianóni elnyomás éveiben Márton Árontól alapított, de később kedvezőtlen viszonyok közepette megszűnt, most pedig Veress Ernő szerkesztésében és kiadásában ismét megjelenő *Erdélyi Iskola* c. neveléstudományi és népnevelő folyóiratnak 1941 márciusában új folyamban (voltaképen VIII. évfolyamában) való újraindulásával. A lap már 10 év előtti alapításakor két síkon mozgott: a szorosan vett pedagógia és népnevelés útján. Indítói és munkatársai közt sok értékes név szerepelt. A szép névsorból csak egynek nevét emeljük ki, aki a lapot a legnehezebb időkben vezette s szellemét irányította; ez *Marton Áron* volt, ma már erdélyi püspök, az *Erdélyi Iskola* indulásakor a kolozsvári magyar egyetemi ifjúság egyik vezére, később egy nőnevelő közösség igazgatója. Lelkesedés, minden akadályt leküzdő akarat, pedagógiai hivatottság, magas színvonal jellemezte az *Erdélyi Iskola* minden számát, mely *Marton Áron* kezéből kikerült. A folyóirat maga a kezdet nehézségein túljutva hamarosan megnyerte a lelkeket Erdélyben és a még megszállás alatt levő Felvidéken is nagyon el volt terjedve. A magyar nevelés őrhelyei valláskülönbség nélkül megbecsülték és támogatták mindaddig, míg a viszonyok nyomása alatt mégis csak 'el kellett hallgatnia 1940 nyarán. Most új szerkesztő és kiadó gondozásában ismét megindulva, megőrizte irányát, hagyományait, kettős feladatát s iparkodik már nemcsak erdélyi, hanem nagymagyarországi jeles munkatársakat is toborozva folytatni mind szorosan vett neveléstudományi, mind népnevelő programját. Az előttünk levő első szám, melynek gazdag tartalmához a Magyar Paedagogiai Társaság rendes tagjai közül néhány kiváló tagtársunk: *Loczka Alajos* (*Szakoktatásunk függő kérdései*), *vitész Szönyi Sándor* (*A túlterhelésről*) és *Karl János* (*Az új magyar iskola*) s velök erdélyi pedagógusoknak egy szép gárdája is hozzájárult, biztosítkot nyujt az évi négy tekintélyes számban megjelenő *Erdélyi Iskolának* hagyományai szellemében való új felvirágzására.